

Agnė Pašvenskaitė

Medikė, 28 m.

Tai jau prasidėjo. Misija, kuriai pasiryžti man reikėjo nemažai laiko, kuriai reikėjo paaugti ir pačiai, o kartu pasiauginti ir patį ryšį su Lietuva. Misija, apie kurią visi kalba, kaip apie gyvenimo misiją. Misija, kuri gali pakeisti Tavo gyvenimą...

Ne vienas kartojo, kad visi iš Sibiro grįžta kitokie – pasikeitę, subrendę, žinantys, ko nori. Kuprinė sukrauta, o aš su nekantrumu laikiu, ne tik ką man atneš ši misija, bet ką aš jai galėsiu duoti ir pati.

2017 07 17

Ypatinga šiandienos diena. Ne, ne todėl, kad šiandien Pasaulio lietuvių diena, per kurią simboliškai jau metai iš metų pradedama vis nauja Misija Sibiras ekspedicija. Pažiūrėkit, juk net trys septynetai!

Tai maži ženklai, kad šitą, jau 16-ąją ekspediciją lydės sėkmė! Ir aš tuo labai tikiu!

O iš tiesų galvoje sukite sukasi mintys. Žiūriu pro langą į temstantį vakarą, o iš atminties niekaip nedingsta tos susirinkusios mus išlydėti minios vaizdas. Taip, jie visi atėjo išlydėti mūsų. Jie mumis tiki, jie mus palaiko, jie mus įkvepia. Net kuprinė, kuri prieš keliolika minučių taip slėgė mano pečius ir neleido apie save pamiršti, nebeatrodo tokia sunki, kai turi tokį palaikymą. Daug adrenalino. O dar kai toje minioje sušmėžuoja artimas veidas arba tas veidas, kuris savo buvimu tikrai labai nustebina... Skruostu nuteka viena ašara, o, žiurėk, ją jau vejasi ir kita. Širdis krūtinėje pulsuoja vis stipriau ir stipriau, o jėgų atsiranda daugiau.

Lipu į traukinį, o mane vis dar vejasi mama, kuri nemažiau susijaudinusi nei aš pati, ir suprantu, kad jei Sibire ir bus sunku, tereiks atsiminti visus šiandien čia atėjusius žmones. Tuos entuziastingus ir gera linkinčius veidus. Tai ir bus mano variklis, kuris man neleis pamiršti, kodėl aš čia esu.

Monotoniškai juda traukinys bėgiais. Kartu su ta monotonija rimsta ir širdis. Akimirką kitą ritmas vėl sustiprėja. Jis klausia, ar nebijai, kas bus toliau, kur tu keliauji? Kas bus rytoj? Tačiau lietuviškas klegesys vagone vėl viską apramina, o galvoje skamba Baltojo Kiro išlydėjimo dainos žodžiai:

„Išėjom dieną, namo negrįžom, per visą naktį mes neužmigom,

Išėjom garsiai draugus paėmę, krepšius sukrovę, viltis sudėję...

Ommmm, kai mes sugrįšim, viskas jau bus kitaip,

Ommmm, kai mes sugrįšim, taip žaliuos miškai...“

2017 07 18

„Доброе утро“ – pasigirsta traukinio palydovės balsas. Pramerkiu akis ir prireikia sekundėlės kitos prisiminti, kur aš esu. Palengva visi nusileidžiame iš ankštų traukinio lovų ir dalinamės bene pirmaisiais kelionės traukiniu įspūdžiais – vieni pasakoja apie tabalavusias kojas, kitiems buvo vėsu, o tretį tiesiog kaip įkrito, taip ir išmiegojo iki pat ryto.

Sužinome, kad iki Maskvos beliko valandėlė kelio. Širdis vėl prisimena, kad reikia plakti greičiau – juk misija jau prasidėjo! Traukinyje vėl prasideda gyvenimas – šurmuly ir siauručiais takeliais zujantys bendrakeleiviai, sakantys „*куну мох*“. Pro langus jau pradeda rodytis daugiabučiai. Visi draugiškai išgeriame arbatos, vis dar dalijamės namiškių įduotais skanėstais ir šmaikštaujame, kas gi mūsų laukia toliau. Pamažu lėtėja traukinio tempas. Jau! Ant pečių dedamės dabar jau mūsų ekspedicijos bendrakeleives – mūsų kuprines, išpuoštas lietuviška atributika – ir bandome žengti pirmąjį žingsnį Maskvoje.

Stotyje mus pasitiko pats Lietuvos ambasadorius Rusijoje R. Motuzas, kuris kiekvienam šiltai spaudė ranką ir skubino, mat mūsų laukia pusryčiai, o diena nusimato ilga ir darbinga. Atvykus į Lietuvos ambasadą Maskvoje, mus pasitiko didžiulis vaišėmis nuklotas stalas ir iš ambasatoriaus veido neblėstanti šypsena, raginanti vaišintis ir gerai pasistiprinti. Pamenu, prieš sėdantis už stalo, spėjau pagalvoti, kad rodos dar ir nenusipelnėme tokių iškilnių, bet tada supratau, kad būtent toks šiltas

sitikimas mus tik dar labiau sustiprins, uždegs dar daugiau ugnelės širdyje, įplieks energijos, entuziazmo ir leis tikėti, kad mūsų laukiantys „aukšti kalnai“ bus įveikti.

Po sočių pusryčių vykome į Komunarkos poligoną Maskvoje. Mus lydėjusi gidė sakė, jog tai viena iš penkių skausmingiausių vietų mieste ir pasakojo apie šitoje teritorijoje vykdytas masines žudynes, skaudžius ir netikėtus žmonių likimus. Mintyse sukosi slogios mintys, o gidei mus nuvedus į tokią teritorijos vietą, kur tvyro plikas laukas ir vienas masyvus medis centre, sužinojome, jog būtent čia buvo rasta daugiausiai nužudytųjų palaikų.

Teritorijos vietoje 2015 metais visiems įvykiams atminti buvo pastatyta cerkvė, prie kurios mus pasitiko kunigas, šiltai spaudęs kiekvienam ranką ir raginęs užėiti į vidų. Kunigas taip pat papasakojo apie gegužės mėnesį mišką apniokojusią audrą ir parodė mums jos pasekmes. Apsidžiaugėme galėdami būti naudingi. O galiausiai tai buvo visai puiki pradžia mūsų komandiniam darbui ir jo pasiskirstymui. Vaikiniai nedelsdami ėmė skaldyti audros nuniokotas šakas, merginos jas rinko ir dėliojo kluone. Dirbdami nuoširdžiai ir negalėdami atplėšti akių, kaip pats ambasadorius petys petin darbuojasi kartu su mumis, numatytą darbą įveikėme daug greičiau, todėl vedami teigiamų ir darbinių emocijų, pasiprašėme kunigo dar papildomo darbo. Teritorija didžiulė, todėl kunigas tuoj pat atrado darbo – akimirksniu sutvarkėme dar ir kitą audros nuniokotą teritoriją. Tiek entuziazmo jau seniai nebuvo mačiusi. Tiksliau, tiek daug entuziastingai nusiteikusių ir besidarbuojančių žmonių vienu metu ir toje pačioje vietoje. Patys sunkiausi rąstai ištirpo akyse ir, panašu, kad jie pasitarnaus žiemą.

Po darbų buvome maloniai pakviesti į kunigo vilą, kurioje mūsų laukė naminiai blynai ir dar šilti pyragaičiai. Visų akys spindėjo, o galutinis mūsų darbo rezultatas buvo akivaizdus ir tai buvo puiki mūsų misijos ir komandos susikalbėjimo pradžia. Jaučiu, kad tampame kaip vienas kumštis. Esame pasiruošę Irkutskui!

2017 07 19

Naktį praleidome ambasadoje. Taip, miegojome lovose! Papyrusčiavę ir tikrai pailsėję su nekantrumu laukėme, kas gi mūsų lauks šiandien. Laukė vėl įtempta dienvartė. Rytą, vedami rusakalbės gidės, aplankėme Maskvos kapines, kur sudėtingos, didžiulės, išpuoštos skulptūros ir dirbtinių gėlių vainikai iškilmingai patys kalbėjo už save ir skleidė žinutę apie čia amžinam poilsiui atgulusių žmonių svarbą. Vėliau vykome į vieną naujausių ir moderniausių muziejų Maskvoje – Gulago istorijos muziejų. Muziejaus ekspozicija pateikė sovietinių, Gulagais vadinamų, darbo stovyklų siaubus. Išgirsti ir perskaityti skaičiai tiesiog protu nesuvokiami. Valdant Stalinui buvo nužudyta per 20 milijonų žmonių... Pasivaikščiojus po muziejų tvyrojo slogi nuotaika. Už ką, kaip ir kodėl? Protu nesuvokiami dalykai... Dalykai, prie kurių savotiškai galėsime prisiliesti ir mes mūsų ekspedicijos metu. Judame į oro uostą. Nusimato 5 valandų skrydis ir 5 valandų laiko skirtumas. Jau laikiu, kada prasidės mūsų tikroji misija Sibire!

2017 07 20

Saulei taip ir nenusileidus, atskridome į Irkutską, kur dar nespėjus atsiimti lagaminų išgirdome lietuvišką „Sveiki atvykę!“ Taip su misijos pradžia mus sveikino 2 lietuvių kilmės moterys, kurios nuostabiai kalbėjo lietuviškai! Moterys trumpai su mums pasidalijo savo gyvenimo istorijomis, pasakojo, kaip jos mokosi lietuvių kalbos Irkutsko lietuvių bendruomenėje „Švyturys“ ir kartu skubino, nes iki pradinio misijos tikslo – Gadalėjaus kaimelio – mūsų dar laukė apie 600 km mikroautobusu. Padėkoję už šiltą sutikimą ir išklaušę patarimų, jog saugotume vienas kitą, atsibučiavome ir pažadėjome susitikti su Irkutsko lietuvių bendruomene prieš skrydį į Maskvą. Panašu, kad turėsime daug ką vieni kitiems papasakoti.

Einant link mikroautobuso galvoje sukosi mintys, ar čia tikrai jau Sibiras, o apsiblaususios akys bandė fiksuoti kiekvieną objektą. Mikroautobusas buvo ankštas, o mūsų misijos palydovės – kuprinės – užėmė ne ką mažiau vietos. Bemiegė naktis ir pasikeitusi laiko juosta nuolat priminė apie save, todėl iš pradžių žavėjęs kontrastingas vaizdas pro mikroautobuso langą pamažu supanašėjo, o brėkstantis

šaltas rytas tik dar labiau padėjo sudėti bluostą. Mikroautobusas važiavo velniškai greitai. Prasibudindavome, o tiksliau pašokdavome iš vietos jam pataikius į kokią nors duobę. Iš pradžių tai truputį neramino, bet galiausiai supratome, kad tokiu būdu tik greičiau iš jo ir išlipsime. Po ilgos kelionės pagaliau atvykome į mūsų misijos pirmąjį tašką – Gadalėjaus kaimelį. Ant kalnelio matėsi kapinės, kuriose nerūpestingai ganėsi gyvuliai. Kapinių išlaužytos tvorelės niekam nebadė akių, o išmatos kapinėse, pasirodo, yra normalus reiškinys. Vėliau susitikome ir su kaimelio seniūnu, kuris padėjo mums suorganizuoti tinkamas sąlygas ekspedicijos pradžia. Tiesa, viskas vyko „sibirietiška“ maniera – niekur neskubant, daug šnekučiuojantis, važinėjant pirmyn ir atgal, bet puikiai supratome, kad čia jau nebe mes diktuosime sąlygas – jas mums diktuos Sibiras.

Galiausiai visi džiaugėmės, kad nors ir iš lėto, bet organizaciniai reikalai vis tik vyko – atkeliavo ir vanduo, ir mūsų pirmoji mediena trims kryžiams. Entuziazmo daug. Nesvarbu, kad buvo ilga kelionė, visi raitojomės rankoves ir dalinomės darbus. Vieni liko prie kryžių gamybos, kiti išėjo tvarkyti kapinių. Kapinėse mūsų laukė 2 jau išvirtę kryžiai, o kiti 2 buvo palinkę ir turbūt jau būtų nebeatlaikę ateinančios žiemos. Rasti keli kapeliai buvo užžėlę žole ir piktžolėmis, o ant kai kurių augo žemuogės. Visur buvo daugybė gyvulių išmatų, o mums besidarbuojant kapinėse apsilandydavo ir viena kita karvė ar arklys. Rinkau žoleles nuo kažkada į kapą panašaus plotelio ir galvojau, koks galėjo būti šio amžinam poilsiui atgulusiojo likimas, kas jam nutiko, kodėl ir kaip jis čia atvyko.

Pamažu rastas plotas buvo sutvarkytas ir tapo panašus į kapines. Atstatėme visus rastus 4 kryžius, nes jų padėtis dar buvo tam tinkama ir sulaukėme netikėtų viešnių. Tai buvo 2 vyresnio amžiaus moterys, kurios negalėjo atsistebėti, kad mes iš pačios Lietuvos atvykome čia tik dėl to, kad sutvarkytume kapinaites. Moterys mums pasakojo apie čia palaidotų žmonių likimus ir labai gražiai kalbėjo apie anuomet čia gyvenusius lietuvius, negailėdamos jiems komplimentų. Jų akyse kaupėsi ašaros. Susigraudinome ir mes patys. Pasirodo, viena jų susirašinėjo su vienu lietuviu ir susijaudinusi žadėjo paieškoti tų laiškų.

Grįžus į stovyklą laukė stulbinantys rezultatai – ant žolės gulėjo jau trys 4 m ilgio maumediniai kryžiai. Pasirodo, patys viršijome savo galimybes ir kryžius galėjome iškelti jau tą pačią dieną. Su jauduliu, nešini pečius slegiančiais kryžiais išskubėjome į kapines. Norėjome, kad Gadalėjaus kapinių kalnelį kuo greičiau papuoštų 3 didžiuliai ir gražūs lietuviški kryžiai. Jie kaipmat išdidžiai pakilo, o apjuostos tautinės juostelės ir įkaltos metalinės saulutės tik dar labiau juos išpuošė. Visas mūsų darbas įgavo prasmę, o sugiedota Tautiška giesmė vainikavo vakarą. Su nekantrumu laikiu, ką mums atneš rytoj!

2017 07 21

Prabudome anksti ryte. Laiko juostos skirtumas vis bandė apie save priminti, tačiau naujos dienos planai tą užgožė. Pasirodo, jog dėl itin produktyvios vakarykštės dienos mūsų plane atsirado papildomos Tūlūno kapinės. Į Tūlūno kapines vykome mikroautobusu kartu su vietiniais, kuriems vis dar kėlėme smalsumą. Mikroautobusas sustojo prie pat kapinių. Nuo kelio matėsi žalia tvora, kurią dengė šalia augantys krūmai. Įėjimas į kapines buvo menkai pastebimas, veikiau panašus į vietinių išardytos tvoros atkarpą. Nežinant, kad čia turėtų būti kapinės, kažin ar jas būtų pavykę surasti. Pirmas kapinių įspūdis buvo liūdnas – miškas su neskoningai prikaišiotomis ilgaamžėmis dirbtinėmis gėlėmis ir besimėtančiais plastikiniais buteliais bei vienkartiniais indais. Priėjus prie vietos, kur turėtų būti lietuvių kapinaitės, pasidarė dar liūdniau. Kapines miškas buvo visiškai pasiglemžęs, jame nuvirtę medžiai spaudė lietuviškus kryžius.

Įvertinę kapinaičių teritorijos dydį, nedelsdami kibome į darbą. Laiko turėjome nedaug, o darbo nusimatė nemažai. Pamažu pradėjus ardyti gamtos nuniokotą plotą, miškas pradėjo panašėti į kadaise čia buvusias kapines, pradėjo ryškėti ir ant žemės esantys kauburėliai – čia amžinam poilsiui pasilikę kapeliai. Išpjovėme ir iš teritorijos išvilkome daugybę senų nuvirtusių medžių, išnešėme šiukšles. Atidarėme erdvę išlikusiam nemažam kryžiui atstatyti. Dabar gera pagalvojus, kad iš pradžių nusvirusios rankos, pamačius, kas čia mūsų laukia, kilo aukštyn, ir rastas kryželis rado vietą

sutvarkytos teritorijos centre. Kryžius išdidžiai skelbė, kad čia ilsisi lietuvių tremtiniai. Sugiedojome Tautišką giesmę ir supratome, kad dirbdami visi kartu galime ir aukščiausius kalnus nuversti.

Grįžome į stovyklavietę. Turėjome ją palikti ir judėti link kito mūsų ekspedicijos taško – Jevdokimovo kaimelio. Mūsų kelionę įgyvendinti padėjo vietinis gyventojas Stepanas, kuris pas mus atvažiavo net su dviem transporto priemonėmis – sunkvežimiu, prie kurio buvo prikabinta valtis. Savo kuprines sudėjome į valtį, o patys sulipome į sunkvežimį. Tai mums buvo ne tik keliavimo būdas, bet ir šioji tokia pramoga. Stepanas mus atvežė prie Iljos upės, kur visi supratome, kas mūsų laukė toliau. Jis kartu su savo bendrakeleiviu apsiavė ilgaaulius guminius batus ir paragino mus taisyti po 4 į valtį. Vyrukams prireikė 4 reisų, kad ne tik mes visi, bet ir mūsų kelionės palydovės – kuprinės – atsidurtų kitame upės krante. Savotiškas keliavimo būdas tikrai neprailgo. Priešingai – kitoje upės pusėje visa komanda atsidūrė labai greitai. Toliau mūsų laukė žygiavimas iki Jevdokimovo. Žygiuoti ilgai neteko, tačiau mus išgąsdinti bandė juodas debesis, pakibęs virš mūsų galvų, galiausiai apsigalvojęs ir pasislinkęs toliau.

Netoli Jevdokimovo radome nuostabią vietą stovyklavietei. Pasislėpę tarp nusvirusių beržų šakų, ant upės kranto ir įsikūrėme. Šalia esanti upė kėlė ūpą ne tik nusiprausti, bet jau ir išsiskalbti panaudotus drabužius. Nieko nedelsdami nuskubėjome į kaimelį, labai norėjome surasti kapines ir įvertinti jų būklę. Pats Jevdokimovas, lyginat su Gadalėjumi, atrodė daug jaukesnis, šviesesnis, švaresnis ir labiau prižiūrėtas – langinės ir tvoros, matėsi, ne taip jau ir seniai buvo dažytos, o prie kiemų nebuvo daug dilgėlių. Tik gyvuliai čia vaikščiojo palaidi. Čia buvo ožiukų ir kiaulių su mažyčiais paršiukais! Su vietinių pagalba suradome kapines. Kapinės buvo visai nemažos, aptvertos tvorele ir jose nebuvo gyvulių! Atradome teritoriją, kurioje buvo palaidoti lietuviai. Ji buvo išsidėsčiusi žemyn nuo kalnelio, nemaža. Vaizdas buvo panašus į Tulūno kapines – mišku pavirtusios kapinės, apie jas bylojo tik ant žemės nuvirę, dūlėjantys kryžiai. Supratome, kad mūsų laukia nemažai darbo.

2017 07 22

Šiandien nuo ankstyvo ryto darbavomės, nes vakar pamatytas mišku virtusių kapinių vaizdas neramino. Neramino laiko atžvilgiu, mat laikas čia, Sibire, bėga baisiai greit. Išskirtome medžius, nuvalėme ir atnaujinome daugybę senų, nuvirtusių kryžių, kurių visų prikelti ir priminti mūsų istorijos, deja, jau nepavyko. Ir visą tai mes padarėme iki pietų! Taip, tas vakarykštis mus gąsdinęs miškas pamažu tapo panašus į kapines! Atsivėrė erdvė, pamažu iškilo ir keli kryželiai. Grįžus į stovyklavietę laukė staigmena – mus aplankė buvusio tremtinio Albino Rimkaus žmona Viktorija Rimkienė ir jų dukra Svetlana Rimkus. Deja, pats Albinas prieš porą metų mirė. Jo žmonos akyse kaupėsi ašaros. „Albinas būtų taip apsidžiaugęs Jus pamatęs“ – sakė Viktorija. Moterys prinešė daugybę vaišių, patiesė staltiesę ant žemės ir ragino vaišintis. Matydamos, kad jų atnešti dar šilti blynai tiesiog tirpte tirpsta, jos su pasididžiavimu paminėjo, kad būtent lietuviai jas išmokė kai kurių maisto gaminimo ypatybių ir, žinoma, paminėjo agurkų raugimą bei bulvinius blynus. Svetlana paatviravo, kad jai nuolat visi sako, jog matyti, kad jauna moteris turi ir lietuviško kraujo, mat ji yra labai griežta ir reikli bei mėgsta tvarką. Smagiai pasišnekučiavome. Pasirodo, juodvi net ir Vilnių yra mačiusios. Labai gražiai atsiliepė apie savo viešnagę Lietuvoje. Viktorija vėl aikteli, kad jei Albinas būtų čia, jis taip džiaugtųsi mus pamatęs. Padedami Viktorijos ir Svetlanos išsiaiškinome, kur yra Albino kapas, kurį suplanavome aplankyti rytoj. Viktorija paprašė nusifotografuoti su mumis, o mums buvo smagu, kad galėjome išpildyti šį moters prašymą.

Po pietų Arnoldas mus nudžiugino – vietinis armėnų kilmės kaimelio gyventojas mums padovanojo medieną vienam kryželiui, kuriuo galėsime papuošti kapinaites. Pasirodo, mediena jau mūsų laukė kapinaitėse. Kiekvienas pagamintas ir iškeltas kryžius komandai ypač svarbus – jis mus labiau suartina, o mūsų ekspedicijai suteikia prasmę. Rytoj rytą šis naujas kryželis papuoš Jevdokimovo kalnelį, o mūsų ekspedicija jau įgauna pagreitį!

2017 07 23

„Su gimimo diena, su gimimo diena!“ – taip prasidėjo mūsų liepos 23-osios ankstyvas rytas. Pasiražę ir vis dar apsiblaususiomis akimis glebėsčiavome ir puošėme Sibiro lauko gėlių vainiku Saulių. Geriausia dovana čia, Sibire, buvo šokoladas, kurį padovanojome Sauliui, o jis nesudvejojęs nė akimirką laužė pieniško šokolado plytelę ir kruopščiai dalino, kad jos užtektų visiems. Susitvarkę stovyklavietę numatytu laiku (beje, čia Arnoldas mus pagyrė, kad vis dar pavyksta laikytis nustatyto laiko rėmų), užsidėję jau kiek palengvėjusias kuprines ant pečių, žygiavome į kapines. Kapinėse tvyrojo rūkas. Vaikinių pagamintas nuostabus maumedinis kryžius su papuošimais gulėjo atvertoje erdvėje ir jau laukė mūsų. Vadovaudamiesi Viktorijos pasakojimu, suradome ir Albino Rimkaus kapą – 2015 07 28. Pavėlavome lygiai 2 metus... Ant kapo paikome tautišką juostelę ir pasidžiaugėme, kad kapas tikrai labai prižiūrėtas ir išpuoštas. Ankstų rytą iškeltas naujas kryžius, sugiedota tautiška giesmė, surastas Albino kapas ir pasveikintas Saulius. Neįprasta dienos pradžia. Dienos, kuri bus kupina nuotykių.

Išėjus iš kapinių mūsų jau laukė medžiotojas Viktoras su šuneliu Piratu. Nusimatė daugiau nei 30 km žygis į sekantį kaimelį – Algatuj. Atsibučiavęs su žmona, Viktoras mus ragino pasiskubinti, nes tuoj bus karšta. Paradoksalu, bet nepaisant ypač šaltų sibirietišku žiemų, vasaros čia būna ypač karštos. Tą jau spėjome pajusti darbuojantis kapinėse. Sužinoję, koks kelias ir atstumas mūsų laukė, truputį jaudinomės, kaip seksis, tačiau, kai juda visa komanda, kurią vienija tas pats tikslas, visos baimės pradingsta. Medžiotojas buvo su prasta gumine avalyne, turėjo nemažą kuprinę. Jo spartus žingsnis, švytintis veidas ir spinduliuojanti teigiama energija, visus mus žavėjo. Žygiavome greitu žingsniu, stodami kas valandą po 10 min. Džiaugėmės, kad per tokią kaitrą, eidami nelygiais taigos keliukais ir brūzgynais, sugebėjome palaikyti maždaug 4 km / h greitį.

Po maždaug nueitų 20 km sustojome prie šaltinėlio pietų. Kaip džiaugėmės galėdami išsiauti iš žygio batų ir jau spėjusias pavargti kojas atgaivinti šaltame vandenyje. Jėgos ir motyvacija judėti toliau vėl sugrįžo. Deja, teko atsisveikinti su Viktoru. Jis patikino, kad toliau keliauti mums jau bus saugu – laukė nemaža atkarpa asfaltuotu keliu, o Viktoro su Piratu laukė dar nemažas kelias atgal į

Jevdokimovą. Išėjome į atvirą asfaltuotą kelią, kuriuo pravažiudavo nutrūktgalvišku greičiu skriejančios mašinos. Įdienojo. Darėsi vis karščiau ir karščiau, o šiluma kepino ne tik iš viršaus, bet ir iš apačios nuo įkaitusio ir bene svylančio asfalto. Pamažu jėgos vis mažėjo, o veidus puošusios šypsenos ir visą kelią lydėjęs klegesys blėso. Įsirežusios kuprinės petnešos, nueiti kilometrai, nugara žliaugiantis prakaitas ir kaitra darė savo. Vis dažniau prašydavome Arnoldo sustoti.

Komandą jau apėmusią tylą staiga sutrikdė Arnoldo supypsėjęs laikrodis. „Kur kastuvas?“ – sušuko jis. Niekas nieko nesuprato. Staiga kastuvas jau buvo Arnoldo rankose, kurį jis išdidžiai padėjo ant žemės ir pasikvietė Saulių. Pasirodo, įveikėme 32 km. Lygiai tiek, kiek šiandien Sauliui sukako metų. Simboliška. Saulius dar kartą buvo pasveikintas mūsų aplodismentais, na, o mes patys pagaliau gavome 10 minučių užtarnauto poilsio. Tos 10 minučių skriete praskriejo, tačiau turėjome laikytis sutarto laiko. Padėjome vieni kitiems užsidėti kuprines ir dar spėjome atsigerti po paskutinį lašelį vandens ir suvilgyti lūpas prieš, anot Arnoldo, laukiančius dar 4–5 km. Lėtai prariedėjo didžiulis sunkvežimis. Jis sustojo! Pats neprašomas! Visi pradėjome ploti, o akyse suspindo viltis. Arnoldas nubėgo pakalbėti su vairuotoju ir už sekundėlės pamatėme tai, apie ką spėjome pasvajoti – Arnoldas mojo ranka ir kvietė mus taisyti į mūsų naująją transporto priemonę! Rodos, iš tos laimės į sunkvežimį būčiau įlipusi ir su kuprine ant pečių, tačiau kažkas man ją nuėmė, o ištiesta ranka iš viršaus mane tiesiog įtraukė į vidų. Žaibišku greičiu visi atsidūrėme viduje. Nežinau, iš kur ir kaip jis atsirado, bet būtent tada jo mums labiausiai ir reikėjo! Matyt, čia, Sibire, niekas nevyksta be reikalo. Netrukus pasiekėme ir mūsų kelionės tikslą – buvusią Algatuj gyvenvietę, tiksliau – mišką. Buvome jau beveik be vandens. Stovyklavietę įrengėme tiesiog vidury miško, kurį buvo apniokojęs gaisras. Medžiai buvo suodini, o apie kapines nebuvo nė kalbų, mat miškas buvo pasiglemžęs viską. Išvargę supratome, kad ryt nusimato ne ką lengvesnė diena, todėl kas kur ir kaip išmanydamas susiradome vietelę ir tiesiog pakritome ant samanų.

Misija jau įpusėjo. Laikas skrieja labai greit – prabėgo jau 7 dienos. Anot Arnoldo, vis dar sekasi laikytis plano A, nors visas tolesnių darbų suplanavimas vyksta čia, atvykus į kaimelį. Iš anksto suplanuoti susitarimai čia, Sibire, dar nieko nereiškia. Arnoldas nemažai laiko praleidžia siekdamas pelnyti vietinių simpatijas ir tokiu būdu padėdamas misijai įgauti pagreitį. Galime tik pasidžiaugti ir pasididžiuoti jo komunikaciniais sugebėjimais – vakar mūsų stovyklavietę jau pasiekė išsvajotasis vanduo ir yra vilties gauti medienos net trims kryžiams. Na, kalbant apie vandenį, nors jo ir turime, privalome apgalvotai jį naudoti. Vakaraums atvežė nedidukę statinaitę vandens, todėl kiekvienas puodelis buvo apgalvotas. Papsūryčius teko visus 16 indelių ir 2 puodus išplauti vos su 2 puodeliais vandens. Mintys apie galimybę nusiprausti neįjautina taip, kaip pati komandos būklė – žygio metu netekome tikrai nemažai skysčių ir jų tikrai dar nekompensavome, o šiandien fizinis krūvis ne ką mažesnis – vyksta miško kirtimas ir dirbama ant saulės. Na, bet seniūnas pažadėjo po pietų suorganizuoti ne tik medieną, bet dar vieną statinaitę vandens. Turime juo pasitikėti. Vakara dėl galimos miško gyvūnų grėsmės nutarėme pabudėti per naktį. Vietiniai vis ką nors kartoja apie „Медведь“, nors ir buvome patikinti kaimo seniūno, kad šiuo metu apie meškas nieko negirdėti, tačiau vis tiek nusprendėme budėti. O ir mus lydėjęs medžiotojas Viktoras daugiau nei pusę kelio Arnoldui pasakojo apie meškas, todėl traukėme burtus ir pasidalinome budėti po 2 po gerą valandą. Budėjau su Dovydu. Iš tikrųjų tas budėjimas buvo ir savotiškas vienas kito pažinimo būdas, nes dažniausiai būname grupėje, o čia turėjome galimybę pabendrauti artimiau vieni su kitais. Laužas degė, rytas brėško, budintieji vis keitėsi ir sėkmingai sulaukėme dar vienos dienos.

Šiandien rytą aš pasilikau budėti stovyklavietėje. Prieš ekspediciją buvau visai nepagalvojusi, kad kažkas turi likti čia ir prižiūrėti mūsų daiktus. Paprastai likdavo 3 žmonės, tačiau šiandien nusprendėme, kad pakaks 2, nes komanda darbuojasi visai netoliese, o ir pati stovyklavietė yra atokiai nuo gyvenvietės. Tiesa, vis dar komandoje neatrandame budėjimo grafiko. Iš pradžių buvo manyta, kad tai turėtų būti virtuvės komanda, bet vėlgi, jie taip pat nori darbuotis. Vėliau buvo nutarta, kad

bent vienas virtuvės komandos narys, vienas kalbantis rusiškai ir trečiasis – savanoris. Nors ir virtuvės komanda siūlė visokių alternatyvų, tačiau kol kas vieningos nuomonės dar nepriėjome.

Kalbant apie virtuvės komandą, labai norėčiau ja pasidžiaugti. Negana to, kad jie kiekvieną rytą pakyla geru pusvalandžiu anksčiau nei mes, mus pažadina, bet dar ir sugeba maisto racioną ryžiai-makaronai-griekiai vis kažkaip pajvairinti. Jie net nusprendė vienoje palapinėje gyventi, kad nežadintų greta miegančių „palapiniokų“. Tiesa, maisto pasirinkimas Sibire labai ribotas, todėl kažką gudriau sugalvoti, pagaminti virtuvės komandai būna iššūkis. Šiandien gaminsime makaronus su dešra ir sūriu. Taip, sūriu! Bet čia dar ne viskas, turime dar vieną staigmeną – svogūnų laiškus, kuriuos gavome Jevdokimove. Planuojam papuošti mūsų patiekalą!

Daugumai turbūt pamačius, koks vaizdas mūsų laukė buvusios Algatuj gyvenvietės kapinėse, būtų nusvirusios rankos, tačiau ne mūsų komandai. Pastebėjau, kad kuo didesni iššūkiai mūsų laukia, tuo komandos darbas tampa vis našesnis, organizuotesnis ir vieningesnis. Ryte matytas miškas su guliančiais apdegusiais medžiais prašviesėjo – nebeliko daugybės krūmų, jaunuolyno, laukinių rožių, apie kurias priminė tik pirštuose įstrigusios rakštys. Atsivėrė erdvė, išryškėjo žemėje pūpsantys kauburėliai, priminę apie čia kažkada buvusias kapines. Tiesa, radome tik kelis čia dar išlikusių kryžių fragmentus, kurie leido suprasti, kokia prasminga ir reikšminga vis tik yra mūsų misija – dar keletas metų ir jau būtume nebeidentifikavę, jog čia kažkada buvo lietuvių kapinaitės. Šį vakarą mes jautėmės ypatingai. Išvalytas miškas, pastatyti 3 gražuoliai maumediniai kryžiai, ore tvyrantis lengvas rūkelis, pirmą kartą vieningai rankomis susikabinusi komanda, Tautiška giesmė, aidinti Sibiro platybių ramumoj, paslapčia skruostu nuriedėjusi ašara ir tikrasis mūsų istorijos išsaugojimas. Nenuverčiamų kalnų nėra, kai yra tinkami ir vieningi žmonės jiems nuversti.

2017 07 25

Vakar popiet Arnoldas pranešė, kad teks laikinai komandą padalyti pusiau. Paaiškinęs, jog pusė komandos žygiuos taiga 2 dienas apie 70 km ir Katarbėjaus kaimelyje susitiks su tremtine Albina, o

likusi dalis keliaus įvairiomis transporto priemonėmis ir toliau lankys bei tvarkys kapines, Arnoldas leido mums patiems nuspręsti ir pasidalinti. Visai nesinorėjo išsiskirti, o, ypač, po vakar, kai kapinaitėse įvyko kažkas tokio nepaprasto, kas mus suartino dar labiau. Supratę, kad kitaip nebus, ilgai nedvejojome ir įvertinome savo norus ir fizines galimybes. Ne, dar nebuvo pavargę, tačiau kai kuriems paskutinis mūsų žygis paliko prisiminimų – vis dar skausmingų nuospaudų ant kojų pirštų ir kulnų. Neilgai trukus vieningai buvo nuspręsta, kad Arnoldas, Aurimas, Dovydas, Laimis, Liudas, Inesa, Tomas ir aš keliausime taiga, lydimi vietinio medžiotojo.

Išaušo ankstyvas rytas. Pusryčiavome tyliai ir visi buvome paskendę savo mintyse. Vis dar mažčiau, kaip galėčiau palengvinti savo kuprinę, nes, anot Sauliaus, ji vis dar buvo sunki. Bet juk visko reikia! Reikia ir miegmaišio, ir kilimėlio, ir antrų kelnių, dar ir batų... O kas jeigu lis? Reikia dar ir striukės. O jeigu kas susižeis? Ne, vaistinėlę reikia nešti visą. Daug minčių ir idėjų sukosi galvoje, kol galiausiai supratau, kad labai pasilengvinti kuprinės nepavyks. Pasidarėme simbolines dviejų komandų nuotraukas, kad turėtume jas su savimi ir nesijaustumė „išsiskyre“, atsibučiavome ir atsiglebėsčiavome su likusia komanda, o sulaukę medžiotojo, apie 8 val. ryto, pajudėjome.

Sibiro saulė jau nuo pat ryto buvo labai kaitri, o kelionės pradžia atrodė daug žadanti – vos tik praėjus kelis kilometrus medžiotojas mums parodė meškos pėdsaką! Taip, tos meškos, apie kurią pastarąją savaitę tik ir tegirdėdavom iš vietinių. Akys matė, o protas nelabai dar suprato, kad čia viskas tikra, gal dėl to entuziastingai dėjome savo rankas šalia pėdsako, lyginome dydį su plaštaka ir įsiamžinome nuotraukose. Žygiavome sparčiai, mat jau turėjome patirties iš praeito žygio – norėjome palaikyti 4 km / h greitį, tačiau neilgai trukus supratome, kad šis medžiotojas netoks vikrus ir greitas, kaip ankstesnysis Viktoras. Pastebėjome, kad jis vis dažniau dūšaudavo, vilko koją už kojos, o apie 11 val. ryto jau kalbėjo apie pietus ir arbatą! Supratome, kad kitaip nebus, todėl teko stoti pasistiprinti anksčiau nei buvo suplanuota. Buvome nuėję apie 11 km, jautėmės žvalūs, mat palaikytas tempas mums tiko, o nuotaika komandoje buvo pakili. Užkandę truputį lašinių, papildę vandens atsargas iš gretimo upelio, kuris neatrodė labai patikimas, ir atsigaivinę vaivorais, judėjome toliau. Grožėjomės

Sibiro platybėmis, kurios gaivino jau gerokai spėjusias įkaisti mūsų galvas, o su Liudu ir Inesa juokavome, kad Sibiras labai primena Lietuvą, tik čia viskas keliolika kartų išdidinta. Panašu, kad tokie mūsų pamąstymai ir kalbos rodė, jog jau prisijaukinome Sibirą, o jis – mus.

Nors Sibiro saulė kepino, tačiau žygiavome sparčiai, o mūsų medžiotojas prakaitavo ir dūsavo vis dažniau. Praėjus nemažą atstumą atviru lauku be jokio šešėlio, vis dažniau pradėjome galvoti, kad turbūt teks jam padėkoti ir toliau kelią tęsti vieniems. Kelis kartus jau net spėjau pagalvoti, ką turiu vaistinėlėje ir ką darysiu, jei reiks jį gaivinti, nes kiekvieną kartą į jį atsisukus, jo veidas buvo vis labiau išbalęs. Dovydas mane ramino, kad turim priemonių pasidaryti neštuvams, todėl viską praleidom juokais ir žygiavom toliau. Kelias darėsi sudėtingesnis – aukštos pievos sulig pažastimis, grioveliai, belikę keli gurkšniai vandens ir vis dar kepinanti saulė. Supratome, kad teks atsisveikinti su medžiotoju. Sekundėlę kitą jo akys net nušvito. Matyt, tikrai buvo pervertinęs savo galimybes... Arnoldui jis detaliai papasakojo, kaip aplenkti čia esančią pelkę ir jau mojo mums ranka linkėdamas dosnios taigos ir gero kelio. Paradoksalu, bet po gero pusvalandžio kelionės atsidūrėme būtent pelkėje. Žemė darėsi vis drėgnesnė, o tolumoje žaliuojanti aukšta pieva ir skraidantys laumžirgiai nieko gero nežadėjo. Kojos smigo vis giliau. Norėdami išsaugoti sausus žygio batus, nusprendėme juos nusiimti, tačiau tą padaryti spėjome ne visi. Kryptelėjau koją ir susmegau iki kelių. Prisėmiau per viršų, o ne per batų priekį! Laikydami vieni už kitų šiaip ne taip nusiavėme batus ir likome su kojineėmis. Dovydas greitai pasisiūlė būti pirmas ir patikrinti pelkės gylį. Netrukus vedami jo ir laikydami vieni kitiems už rankų palengva judėjome į priekį. Kojos jautė kažkada suregzėtų medinių lentų takelį ir mūsų nuotykis buvo įveiktas be didesnių pastangų. Perbridę dalinomės užplūdusiomis emocijomis, raškėm vaivorų krūmus ir užtraukėm vieną kitą dainą. Judėjome į priekį ir pamažu jautėme vandens stygių. Medžiotojo rytinis pasakymas, kad kas eina į taigą nesineša vandens, nes taiga pati pasirūpina jos svečiais, buvo klaidingas. Jau kurį laiką mano gertuvėje buvo telikę keli lašai vandens. Supratau, kad juos reikia pasaugoti ne tik sau pačiam, bet ir kitiems komandžiokams. Saulė vis dar plieskė, prasidėjo aukštos žolės, o dėl sušlapusių žygio batų, kelionės tęsimas sportiniais

bateliais tik pasunkėjo – čiurnos nebuvo tokios stabilios ir aš nuolat mėčiau tai į vieną, tai į kitą šoną.

Arnoldas suprato, kad dar teks nemažai paklaidžioti, kol pavyks išeiti iš miško, todėl sustojome rimtam pokalbiui. Jis mums paaiškino, ką daryti jei sutiktume mešką! Kaip jis pats sake, atsarga gėdos nedaro. Todėl greitai ir produktyviai įsisavinome, jog reikia susitelkti į grupę, iškelti kuprines į viršų, imituojant didelį padarą, kelti triukšmą, o svarbiausia – neužmegzti akių kontakto. Toliau žygiavome su daina. Jėgos pro truputuką blėso, o išsvajotasis vanduo jau bandė vaidintis. Labai noriu pasidžiaugti savo komandžiakais, kurie šiuo sunkiu periodu nestokojo optimizmo: Arnoldas sekė koordinates, Tomas skynė kelią pro aukštas pievas pats pirmas, Dovydas, Liudas ir Inesa traukė lietuvišką dainą, kartu prisijungdavo ir Aurimas, užtraukdamas partizanišką dainą, o Laimis padėjo man neišvirsti į kurį nors šoną tarp aukštų pievų. Visų jėgos blėso, bet stengėmės to neparodyti. Palengva pradėjo leistis saulė. Mes vis dar buvome be vandens. Kiekvienas papildomas žingsnis tapo apgalvotas. Savo paskutinius lašus išdalinau. Troškulį gelbėjo vaivorai. Tas rūgštus uogos sproginimas burnoje buvo tikras išsigelbėjimas. Skynėme jas vieni kitiems ir dėjome saujomis į burnas, bet tęsėme žygį. Arnoldas nudžiugino, kad netoliese turėtų būti upelis. Upelis! Atsirado daugiau jėgų, juk tuoj bus upelis, bet, deja, staiga įklimpo Arnoldo koja ir supratome, kad ir vėl priėjome pelkę. Matėsi daug žalių, minkštų ir klastingų kupstelių, ant kurių padėjęs koją nežinai, kiek susmegsi gilyn. Kiekvienas žingsnis buvo rizikingas. Kuo toliau, tuo labiau smegome gilyn, vėl peršlapau sportinius batelius. Dovydas įbrido iki pusės ir išmatavo gylį, įspėdamas kad einant ta pačia vieta, ji vis gilėja. Įbrido ir Arnoldas. Supratau, kad sausa iš čia neišeisiu. Maščiau užšokti ant netoliese esančio kupstelio, tačiau puikiai supratau, kad to padaryti nepajėgčiau net ir būdama be kuprinės. Dovydas pasisiūlė pernešti mano ir Inesos kuprines, o supratęs, kad aš vis dar maščiau bandyti pasiekti tą tolimą kupstelį pernešė ir mane pačią, vėliau perduodamas Arnoldui, kuris užkėlė mane ant seno rąsto. Taip mudvi su Inesa sausos atsidūrėme ant jau tvirto pagrindo ir padrąsinamai mojome kitoje pelkės pusėje likusiems komandžiakams.

Palengva visi persikėlėme į kitą pusę, vieni sausesni, kiti šlapesni. Laikas nebuvo mūsų sąjungininkas, mat jau pradėjo temti. Buvo apie 9 val. vakaro, kai pagaliau pavyko išeiti iš miško į keliuką. Į civilizaciją, kaip juokavome. Pasidarė šviesiau tiek galvoje, tiek ir erdvėje. Neilgai trukus priėjome ir išsvajotąjį upelį! Visi puolėme gלבėsčiuotis. Arnoldas kiek mus pagąsdino, kad upelis neatrodo itin švarus. Iš pradžių tik suvilgėme lūpas, vėliau gurkštelėjome lašą kitą, kol galiausiai pasidavėm troškuliui ir godžiai gėrėm vėsų vandenį. Jau buvo visai tamsu. Dar spėjome upelyje nusimaudyti ir netoliese įsikurti stovyklavietę. Laužo šviesoje valgėme sumuštinus, džiovinomės batus, dalinomės tuomet jau juokingais tapusiais įspūdžiais ir gėrėme išsvajotąjį vandenį, kurį „pagardinau“ vaistinėleje turėtais druskų tirpalais, nes druskų šiandien taigoje palikome išties nemažai. Dienos būta su nuotykiiais, todėl ilgai nevakarojė ir supratė, kad rytojus laukia labai panašus einame ilsėtis. Vis tik šiandien klaidžia taiga įveikėme 37 kilometrus. Net 37!

2017 07 26

Prabudome pailsėję ir gerai nusiteikę, o apie vakarykštę dieną man priminė tik dešinysis vis dar drėgnas batas. Iš stovyklavietės pajudėjome anksti, tačiau saulė jau kaitino. Ryto būta itin karšto. Prakaitas žliaugte žliaugė, o nueiti kilometrai tirpo ne taip jau ir greitai, kaip tikėjomės. Stengėmės nukreipti mintis, todėl mus varginusį karštį vijome šalin dainomis: „ir kvepėjo, ir žydėjo jazminai, jazminai“. Nejučiomis priėjome pirmąjį numatytą miestelį. Keli aptriušę, netvarkingi nameliai ir mažutė parduotuvytė. Štai ir visas kaimelis. Parduotuvės nors būta ir labai mažytės, tačiau asortimentas mus tikrai nustebino. Įsigijome šokolado, sausainių ir gaivaus, šalto limonado! Niekad nemaniau, kad limonado gurkšnis galėtų taip atgaivinti. O ir parduotuvės šeimininkė buvo labai maloni moteris. Ji papildė mūsų jau į pabaigą einančias vandens atsargas savo švarių ir šaltu vandeniu iš šulinio. Atsigaivinę tęsėme kelionę toliau. Taip priėjome kitą kaimelį. Jis atrodė išmiręs... Apleistuose namuose pavėsio ieškojo arkliai ir karvės. Pakeliui sutikome vieną mašiną. Vairuotojas mus nukreipė iki artimiausio šulinio, kur galėjome pasipildyti vandens atsargas, mat saulė švietė vis

karščiau ir karščiau. Vairuotojas patikino, kad iki Katarbėjų kaimelio belikę 9 kilometrai žvyrkeliu. Vadinasi, jau buvome nuėję apie 20 km, tačiau turėdami vandens didelio nuovargio dar neįjautėme. Turėjome užsibrėžtą tikslą – Katarbėjų pasiekti iki 18 valandos. Nors kelias buvo tiesus ir be kliūčių, tačiau galvas kaitinanti saulė mus versdavo vis dažniau sustoti ir atsikvėpti. Pažygiavus pora valandų, žydrą dangų palaipsniui pakeitė tamsūs debesys, o blyksintis žaibas ir griaustinis perspėjo apie besiantinančią audrą. Iki kaimelio buvo belikę 3 kilometrai. Spartinom žingsnį, tačiau gamtos aplenkti nepavyko. Stambūs ir vėsūs lašai netrukus krito mums ant galvų ir plovė dienos nuovargį. Sušlapę ir nusiprausę vasaros lietuje 17:58 pasiekėme tiltelį, vedantį į Katarbėjų. Dar vienas mažas mūsų didelės komandos laimėjimas!

Katarbėjus buvo didelis – turėjo net kelias gatves, kuriomis važinėjo vietiniai automobiliai, motociklai ir traktoriai, o namai atrodė tvarkingi ir kur ne kur net papuošti gėlėmis. Priėjome parduotuvę ir pasinaudojome proga atsigaivinti ledais. Juk kelionės tikslas jau buvo pasiektas, o kur gyvena Albina Arnoldui išsiaiškinti prireikė vos keleto minučių. Albina stovėjo tarp vartelių, bandė išspausti šypseną, tvirtino, kad supranta lietuviškai, tačiau bendravo su mumis rusiškai. Ji atrodė labai pasimetusi. Tą išdavė jos nuolat lakstančios akys ir pečių gūžtelėjimai. Kartu su mama jos buvo ištremtos, kai Albinai buvo šešeri. Jos buvo išduotos giminaičių ir taip atsidūrė Irkutske, o į smulkesnes detales ji nesileido.

Dangus vėl pradėjo tamsėti. Artinosi audra. Supratome, kad turime greičiau sugalvoti, kur teks praleisti naktį. Arnoldo galvoje sukosi daug minčių, jis net bandė suorganizuoti transportą ir anksčiau nuvykti į kitą kaimelį – Porogą. Deja, jau buvo apie 8 val. vakaro, o čia, Sibire, taip greitai transporto nesuorganizuosi. Padedant Albinai, Arnoldui pavyko mums surasti nakvynę po stogu. Tai buvo apleistas namas, kuriame palikti netvarkingai išmėtyti rakandai bandė išduoti apie čia kažkada virusį gyvenimą. Nežinau, ar tai buvo nuovargis, ar buvome kiek nusiminę dėl susitikimo su tremtine, tačiau tvyrojo tyla. Prasidėjo audra, apleistas namas pamažu mus prisijaukino. Mes įsikūrėme, užkandome ir pro langus pastebėjome, jog privažiavo automobilis. Pasirodo tai buvo Ruslanas – Albinos sūnus. Tai

buvo apie 50 metų vyras, gyvų akių ir labai komunikabilus. Savo energija Ruslanui pavyko pelnyti mūsų visų simpatijas. Jis mums pasakojo apie jį auginusią močiutę, kuri jam virdavo cepelinus, kepė kugelį, dainavo „*Plaukė žąselė per ežerėlį, gir, gir, gir, gar, gar, gar, per ežerėlį*“. Su pasididžiavimu jis mums pasakojo, kaip močiutė, gavusį leidimą, 21 metų Ruslaną dar ir pakrikštijo! Pasirodo, jo močiutė nemokėjo rašyti, tačiau kai Ruslanas išėjo į kariuomenę, būdama 76 metų, iš ilgesio išmoko ir rašė Ruslanui laiškus į kariuomenę. Padedami Ruslano jau žinojome, kaip rytoj pasieksime Porogą, kur mūsų jau laukė likusi komandos dalis. Jis netgi sutarė, kad autobusas ryte sustotų prie mūsų įsikūrimo vietos. Rodos, rytoj jau vėl visi būsime drauge.

2017 07 27

Ankstų rytą pajudėjome viešuoju transportu iš Katarbėjaus. Mūsų išlydėti atvažiavo ir Ruslanas, kurio šypsena neblėso iš veido. Su kiekvienu atsisveikinęs jis mums mojo pro autobuso langą, linkėdamas gero kelio ir sakydamas, kad gal susitiksime Irkutske. Autobusas buvo sausakimšas, o sibirietiški keliai šiai mūsų kelionei suteikė dar daugiau šarmo – autobusas tiesiog skriete skriejo velnišku greičiu, o mes šokinėjome ant galinių sėdynių kartu pakildami į orą. Po geros valandos kelionės nuo Porogo mus teskyrė upė. Dar vienas nuotykis. Pasirodo, kažkada upę būdavo galima perbristi, tačiau to daryti dabar vietiniai gyventojai nepatarė. Greitai visi buvome perplukdyti per sraunią upę ir jau Buvome Porogo kaime.

Su nekantrumu keliavome ieškoti likusios komandos dalies. Atvykome į Olgos ir Timofėjaus sodybą. Olga iškart siūlė užkąsti ir kvietė užeiti, tačiau, sužinoję, kad likusi komandos dalis jau išėjusi tvarkyti kapinių, nusprendėme eit jiems padėti. Mums įkandin Olga klausė, ko norėtume pietums! Likusią komandos dalį sutikome besidarbuojančią kapinėse. Nusprendėme jiems sudainuoti žygio metu mus gelbėjusią dainą. Sustojome prie įėjimo į kapines ir užtraukėme: *O tai buvo, o tai buvo vakarai, vakarai, kai kvepėjo ir žydėjo jazminai, jazminai*. Komanda vėl susitiko. Tos praėjusios kelios dienos

atskirai tik dar labiau mus visus suvienijo. Kaip mes vienas kitą glebėsčiavome! O kiek kalbų būta! Nesustodami čiauškėme apie savo nuotykius ir palengva baigėme tvarkyti Porogo kapinaites.

Grįžome pietų pas Olgą, kur kiemo viduryje mūsų jau laukė vaišėmis nuklotas stalas. Pasirodo, Olgos ryšys su Lietuva labai menkas – jos sesuo kažkada buvo ištekėjusi už lietuvio, tačiau pelnytos simpatijos Lietuvai jos širdyje tebeišlikusios. Olgos ir Timofėjaus svetingumui nebuvo ribų.

Buvome išsiilgę vieni kitų, todėl itin glaudus susėdimas autobusiuke, kuriame tebuvo 14 vietų, buvo mums labai priimtinas. Važiavome apie 3 valandas. Kelionės metu spėjome ir užklimpti molynuose, tačiau vaikinių pagalba autobusiukas buvo greitai išgelbėtas. Pasiėkus kelionės tikslą, buvusį Vesiolyj kaimelį, iškart leidomės ieškoti kapinių. Simboliška, tačiau kelelis, vedęs į kapines buvo kapringas – pelkėtas, duobėtas ir baisiai slidus. Tarsi pačios kapinės saugotųsi, kad niekas į jas neįžengtų.

Tai buvo nemažas kalnelis, užžėlęs jaunuolyno. Ant žemės gulėjo keletas sutręšusių kryžių, vienas kryželis vos ne vos dar laikėsi, tarsi skelbdamas apie anuomet gyvavusias kapines, o parvirtusios ilgaamžės pušys užgožė teritoriją. Supratome, kad darbo nusimato daug. Tai mūsų paskutinės kapinės, todėl turime padirbėti iš širdies. Nedelsiant buvo pradėtas kapinių valymas, kertant ir raunat medžius, velkant nulūžusias šakas bei dorojant pačios gamtos sukurtas sudėtingas konstrukcijas. Iš tiesų, to kalnelio medžių šakos priminė tarsi gyvūnų ragus ir buvo labai įmantrios – nuolat kabinosi už kitų medžių ir trukdė bei sunkino jų išnešimą. Dirbome iki pat vakarienės. Turėjome dar spėti ir įsikurti. Rytojį nusimato darbingas. Pasirodo, tos sudėtingos pačios gamtos sukurtos kompozicijos pareikalaus iš mūsų nemažai jėgų. O gal dar pavyks iškelti ir kryželį!

2017 07 28

Darbus pradėjome nuo ankstyvo ryto. Rodės, jog su lyg kiekviena diena rytai darėsi vis šiltesni. Nors vakar jau išvilkome nemažai šakų, tačiau darbo dar buvo nemažai. Numatėme kapinaičių teritoriją simboliškai aptverti tvorele, todėl teko pasirūpinti medienai tinkama tvorele. Žingsnis po žingsnio įsivažiavome ir maršrutas „nuo kalno-į kalną“ jau tapo įprastas. Pasilenki, prisirenki šūsnį ilgų šakų ir

pūškuoji žemyn nuo kalno, o tada įkopi ir taip toliau. Visai panašiai, kaip tos skruzdėlės, kurios bando už save didesnę laimikį parsinešti. Iki pietų teritorija jau buvo išvalyta! Neapsakomas greitis. O dar gera žinia, kad bus mediena kryžiui! Na, mums ir sekasi! Komandoje šiandien jau jautėsi nuovargis. Teritoriją išvalius, kaitinanti saulė begėdiškai sekino mūsų jėgas visą rytą, todėl po pietų visi iškritome kas kur sau – reikėjo valandėlės atokvėpio. Iki vakarienės spėjome aptverti teritoriją tvorele ir susipakuoti daiktus, mat šiandien iš Azamai traukinių stoties pajudėsime į Irkutską. Sulaukėme ir medienos. Vaikiniai greitai padirbo kryžių ir po geros valandėlės jie jį jau nešė pro kaprizingą pelkę į kapines. Vakaro būta kaip visada tyro, ramaus ir saulėto. Pakilo mūsų kryžius, o giedant Tautišką giesmę, pakilo ir mūsų trispalvė. Kryžių, kaip visada, papuošėme saulute ir apie mūsų istoriją bylojančia lentele. Tiesa, sumušiau rekordą! Arnoldas suskaičiavo, kad smukiais smūgeliais man prireikė net 238 kartų kad begėdė vinis pasiektų tikslą. Tas vakaras ant kalnelio buvo ypatingas ir kitoks. Iš užmaršties prikėlėme dar vienas kapines. Dar kartą supratau, kad vieningai mąstančių ir dirbančių žmonių rankos gali padaryti stebuklus. Mums tai pavyko. Iki traukinio beliko porą valandų. Nusimato apie 10 valandų kelionė iki Irkutsko. Panašu, kad misija artėja prie pabaigos, o dar, rodos, vakar tik prasidėjo...

2017 07 31

Prabudome apie 2 valandą nakties skambant jau beveik mūsų ekspedicijos himnu tapusiems „Jazminams“ (Arnoldui pavyko surasti įrašą per *YouTube*). Nors ir buvome sudėję bluostą porai valandų, prabusti skambant „Jazminams“, panašu, kad jau niekada nebus sunku. Užsimiegoję atvykome į oro uostą, kur vėl tvirtai supakavome mūsų jau palengvėjusias kuprines. Laukė 5 valandų skrydis. Kompaktiškai susirangę lėktuvo sėdynėse, netrukus jau miegojome. Prasibudinome tik lėktuvui leidžiantis į Maskvą. Galvoje jau sukosi mintys apie traukinį ir Vilnių. Rodos, keliavimas traukiniu nėra toks jau ir didelis iššūkis. Nebeerzina tie nuolat zujantys keleiviai, pasigirstantis

įspėjamas tonas apie karštą vandenį, rūkytos dešros kvapas ir nuolatinės eilės į tualetą. Juk mes važiuojame į Vilnių! Ir važiuojame su daina! O važiuojame visi ir tie visi esame sveiki!

2017 08 31

Pasikeitęs laikas, susidėjęs nuovargis ir visą kelionę trauktos lietuviškos dainos dovanojo gilų ir saldų miegą ankštoje traukinio lovoje. Prasibudinau tik pasienyje. Jau netoli, jau visai čia mūsų Lietuva! Susijaudinusi kuprinėje susiradau visą ekspediciją nepanaudotus švarius marškinėlius, kuriuos visi saugojome sugrįžtuvėms ir su nekantrumu jau laikiu Vilniaus! Kaip aš visus išbučiuosi ir apkabinsiu! Koks gražus ir tyras rytas išaušo! Jau matau, užuodžiu ir girdžiu Lietuvą!